

Agresivní chování a vztahy mezi řidiči

Publikováno: 7. 3. 2007

V roce 2004 byl dokončen mezinárodní srovnávací projekt SARTRE 3 [viz: (Social Attitudes to Road Traffic Risk in Europe). Projektu se účastnilo 23 evropských zemí - Belgie, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kypr, Maďarsko, Německo, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko a Velká Británie. Průzkum navazoval na projekt SARTRE 1 z roku 1991, kdy se zúčastnilo 15 zemí, a SARTRE 2 z roku 1996 s účastí 19 zemí.

Rozhodující etapa projektu SARTRE 3, tedy dotazníkové šetření řidičské populace, proběhla v České republice v termínu 22.11. - 12. 12. 2002.

Metodou kvótního výběru podle věku, pohlaví, vzdělání, velikosti a polohy sídla byl ze základního souboru (tedy populace aktivních řidičů, jejíž velikost - asi 3 800 000 osob - a demografické charakteristiky byly stanoveny na základě předchozích výzkumů agentury FOCUS) získán vzorek 1026 respondentů. Ti zodpověděli 55 otázek standardizovaného dotazníku. Rozhovory byly prováděny s využitím sítě školených tazatelů agentury FOCUS. Průměrná délka rozhovoru byla 31 minut.

Dotazování bylo zaměřeno na: jízdní výkony řidičů během uplynulého roku, zájem o problematiku dopravy a bezpečnosti, názory řidičů na možná opatření pro bezpečnost silničního provozu, názory řidičů na příčiny nehod, podrobně bylo zpracováno téma rychlosti, styl jízdy, používání bezpečnostních pásů, problematika alkoholu, dále názory na nové prvky vybavení automobilu, evropská harmonizace dopravního práva, názory na systém zjišťování a trestání dopravních přestupků, bezpečnost v tunelech a používání mobilních telefonů za jízdy.

Součástí rozhovoru bylo i téma agresivního chování a nebezpečného způsobu jízdy, jak je řidiči vnímají u sebe i ostatních účastníků silničního provozu. Odpovědi v této části dotazníku jsou víc než jiné velice subjektivní a zakládají se pouze na pocitech řidiče. K tomu bylo přihlédnuto při interpretaci dat. Protože pojem „agresivní chování“ může znamenat v každé zemi (ale i v rámci jedné země pro každého jednotlivého řidiče) něco zcela jiného, při mezinárodním srovnání bylo přínosnější zaměřit se na rozdíly mezi počtem řidičů, kteří uvádí, že zažili agresivní chování zaměřené proti nim, a těch, kteří připouští své vlastní agresivní chování (graf 1). Podíl „obětí“ je ve všech zemích vyšší než podíl „agresorů“; ale zatímco například ve Švédsku byl poměr velice vyvážený (rozdíl jen 2%), v České republice (spolu s Německem, Rakouskem, Maďarskem a Estonskem) byl rozdíl okolo 40%. To ukazuje tendenci vnímat kritičtěji chování druhých než svoje vlastní.

Většina dotázaných se ztotožňuje s výrokem „někdy jsem velice podrážděný chováním druhých řidičů“ (tabulka 2, graf 2). Řidiči, kteří souhlasili s tímto tvrzením, uváděli častěji než ti, kteří se s výrokem neztotožňují, že byli terčem agresivního chování (55% : 34%), také však častěji připouštěli vlastní agresivní jednání (13% : 4%). Podobně mezi těmi, kdo se stali terčem agresivního jednání, byl větší podíl těch, kdo se ho podle svého mínění sami dopustili (18% : 2,6%).

Tabulka 1: Zažil jste v posledních dvanácti měsících agresivní chování na silnici?

	ano	ne	nevím
- zaměřené proti vám jiným účastníkem silničního provozu	48,8%	44,9%	6,3%
- vaše vlastní chování zaměřené proti jinému účastníku	10,1%	78,5%	11,4%

Tabulka 2: Do jaké míry se ztotožňujete s výrokem „někdy jsem velice podrážděný chováním druhých řidičů“?

	rok	velmi / dost	moc ne / vůbec ne	neví
Někdy jsem velice podrážděný chováním druhých řidičů	1996	68,6%	31,1%	0,3%
	2002	70,5%	28,7%	0,8%

Graf 1: Podíl řidičů, kteří mají zkušenost s agresivním chováním zaměřeným proti nim a těch, kteří připouštějí své vlastní agresivní chování vůči jiným účastníkům silničního provozu (mezinárodní srovnání, v %)

Graf 2: Podíl řidičů, kteří se někdy cítí být podrážděni chováním druhých řidičů (mezinárodní srovnání, v %)

Ve srovnání s rokem 1996 (tabulka 3) mírně poklesl podíl řidičů, kteří přiznávají nadprůměrně nebezpečný způsob jízdy (nejčastěji se nacházejí mezi muži v nižších věkových kategoriích). Po propadu v roce 1996 opět roste podíl řidičů, považujících svou jízdu za přibližně stejnou, jako je jízda ostatních řidičů, méně je těch, kdo se považují za méně nebezpečné (mezi nimi však roste podíl řidičů, kteří pokládají svou jízdu za výrazně méně nebezpečnou než je jízda druhých řidičů).

V mezinárodním srovnání má Česká republika čtvrtý nejnižší podíl řidičů, pokládajících se za méně nebezpečné než ostatní. Tito řidiči, srovnáme-li je se skupinou, která jezdí „přibližně stejně“ jako ostatní, výrazně častěji tvrdí, že jezdí pomaleji než druzí (44% : 12%), jsou zásadovější při dodržování rychlostního limitu (např. v obci jej občas, často, velmi často nebo vždy porušuje 17% „méně nebezpečných“ a 32% „přibližně stejných“), významně častější je také použití pásu v obci (55% : 34%).

Tabulka 3: Ve srovnání s ostatními řidiči, vaše jízda je....?

	1991	1996	2002
mnohem nebezpečnější	0,8%	0,9%	0,7%
poněkud nebezpečnější	6,2%	7,6%	5,5%
přibližně stejná	41,6%	31,1%	36,8%
trochu méně nebezpečná	30,6%	34,6%	27,0%
výrazně méně nebezpečná	14,9%	22,8%	26,4%
Neví	5,8%	3,0%	3,3%

Graf 3: Podíl řidičů, kteří pokládají svou jízdu za bezpečnější, než je jízda druhých řidičů (mezinárodní srovnání, v %)

Otázka agresivního chování a vnímání chování ostatních řidičů je velice individuální, hranice agresivního chování se liší nejen v jednotlivých zemích, ale i případ od případu v rámci jedné země, někteří respondenti jsou vůči určitým typům chování citlivější. Možnost porovnání poskytuje rozdíl mezi podílem řidičů, kteří se stali terčem agrese, a podílem řidičů, kteří připouštějí své vlastní agresivní chování - tento rozdíl byl u nás poměrně vysoký. Většina řidičů se občas cítí podrážděna chováním ostatních a více než polovina se považuje za bezpečnější řidiče, než jsou ostatní.